

Článek vyšel v ET, připojuji dvě reakce čtenářů.

Dobrodiní zpovědi

Naši reformační otcové se vzepřeli proti povinnosti zpovídat se knězi. Taková zpověď byla **nástrojem vlády nad dušemi** a nakonec i politického vlivu církve, a to na nižší i vyšší, ba i nejvyšší úrovni, když zpovědníci usměřňovali jednání vladařů. V katolické církvi toto zneužití zpovědi zůstalo, i když s poklesem vlivu církve se jeho škodlivost postupně ztrácela.

Zpověď sama ovšem není žádným zlem. Pokyn apoštola Jakuba je ostatně jasný: „**Vyznávejte hříchy jeden druhému!**“ (Jk 5,16) Forma zpovědi přitom může být různá. Když se svěřím příteli nebo matce s nějakým svým pochybením, které zůstalo utajeno, je to zpověď. Někdy je snadnější svěřit se úplně neznámému člověku, třeba ve vlaku, než manželce nebo duchovnímu. Apoštol ovšem říká „jeden druhému,“ zřejmě tedy **křesťan křesťanu**; je dobře, když i ten, kdo zpověď přijímá, ví, co znamená hřích a odpuštění. Jen pak lze mluvit o skutečné zpovědi. Silně se prožívá vyznávání hříchů před více lidmi, jak to někdy vidíme v probuzeneckých domácích skupinkách. Zde si kající přejí svá tajemství „vydat všanc“ všem přítomným, plně se v pokoře obnažit a zároveň získat přímluvy i citovou podporu přítomných. Může z toho být duchovní prospěch, zvláště prohloubení sesterské a bratrské vzájemnosti, ale je ovšem nasnadě nemalé nebezpečí.

V naší církvi (ČCE) se koná obecná, většinou hromadná zpověď v rámci přípravy k eucharistii. Stačí to? Jde o to, **co se přitom děje v nitru člověka**. Může cítit hlubokou lítost, může vyznávat své viny tak upřímně jako malé dítě matce nebo otci. A na druhé straně při individuální zpovědi „podle všech pravidel“ může kající uboze kličkovat před svým svědomím nebo před duchovním, který ho zpovídá – pak zpověď za mnoho nestojí.

Ke známé individuální formě zpovědi, kdy kněz obvykle sedí ve zpovědnici a kající se vkleče zpovídá skrze mřížku omezující oční kontakt, říká Martin Luther:

Tajná zpověď, která je teď zvykem, se sice nedá dokázat z Písma, ale mně se náramně líbí a jest užitečná, ba nutná; nechtěl bych, aby nebyla, ba raduji se z toho, že existuje v církvi Kristově, poněvadž právě ona bývá jediným útočištěm zarmouceným svědomím. Neboť svěří-li se naše svědomí bratru a odhalí-li s důvěrou v něm ukryté zlé, pak přijímáme z úst bratrových slovo útěchy, jako by bylo pronesené od Boha; přijmeme-li je u víře, upokojíme se milosrdenstvím Boha, který k nám mluví skrze bratra.
(Předehra Martina Luthera o babylonském zajetí církve)

Bereme-li vážně velkého reformátora, máme zde výzvu, kterou nelze ignorovat: **Zpověď je nutná!**

V naší církvi se individuálně zpovídá málo. Občas slyším vyprávět, jak se některý evangelík zpovídal – katolickému knězi. A nejednou je přání pravidelně se zpovídát **motivem pro přestup do katolické církve**, případně pro volbu katolické církve při konverzi ke křesťanství. Švýcarský psycholog Carl Jung, syn evangelického faráře, zdůrazňoval velký význam katolické zpovědi jako **jedinečného psychoterapeutického nástroje**.

Proč se u nás tak málo zpovídá? Příčin je asi víc. Jedna z nich může být v pocitu, že bychom pak byli „jako katolíci,“ tedy obava z oslabení naší evangelické identity. Druhý problém je, že není k dispozici **obecně přijímaná obřadní forma**, která katolické zpovědi dodává větší vážnost (i když ta forma se může – svátost nesvátost – zvrhnout v pouhou formalitu). Samo o sobě to není tragédie, pokojný rozhovor u kávy může, alespoň někdy, zcela nenápadně získat rozměr zpovědi.

Pokud vím, neozývá se z našich sborů volání po větším uplatňování zpovědi. V tom hraje patrně úlohu i **neochota duchovních o zpovědi kázat a vyučovat** – a tím si možná přidělávat práci, na kterou navíc nejsou dostatečně odborně připraveni.

Základní otázka: **Co se od zpovědi fakticky očekává?** Aleš Opatrný, zkušený kněz a učitel katolické bohoslovecké fakulty, loni v jedné diskusi přiznal, že – podle jeho zkušenosti – **penitenti, kteří přicházejí ke zpovědi, protože touží po odpuštění svých vin, představují malou menšinu**. Lidé spíše očekávají, že jim zpověď pomůže v nalezení správné další cesty životem, v hledání východiska z vnitřních těžkostí a ze vztahových problémů. Jde zřejmě o obecnější jev, na který upozorňoval profesor Milíč Lochman a který už dávno před ním pozoroval v Anglii spisovatel C. S. Lewis: **Pocit viny (přesněji: cit pro vinu, rozumí se pro vlastní vinu) je v naší době chronicky oslaben**. Mnozí se poslušně bijí v prsa a s upřímným přesvědčením odříkávají „Mea culpa, mea maxima culpa,“ jak jim jejich víra velí, ale ani při nejlepší vůli to nedokážou prožít tak hluboce, jak by si sami přáli. (Je ještě dobře, když si tuto duchovní tupost alespoň uvědomujeme.)

Poznat, přiznat a pocítit svůj hřích a přijmout odpuštění, zakusit **katarzi** (očistění), to je pořád **nejhlubší potřeba lidské duše**. Nitro moderního člověka i jeho mezilidské vztahy však tvořivají tak komplikovaný propletenec, ne-li bludiště, že toto základní, stále se opakující drama ztrácíme z očí a z mysli. Úkolem zpovědníka je pomoci člověku, aby se sám v sobě vyznal, aby prohlédl či alespoň nahlédl své sebeklamy, **úskočnost vlastního srdce** (Jer 17,9), aby překonal strach ze sebezpoznání, aby vědomě přijal dar svobody a odpovědnosti.

Dnešní člověk tedy potřebuje zpověď stejně jako dříve, ale jeho vědomá „poptávka“ je spíše **poptávkou po psychologovi**, který by porozuměl jeho vnitřní trýzni, úzkosti a smutku, jeho pocitu absurdity, prázdnoty a ztráty smyslu života, který by mu ukázal směr v jeho interpersonální dezorientaci. Po většinu dějin křesťanské církve byla **úloha duchovního a psychologa neoddělitelně spojená**. Teprve novověk přinesl oddělení, a bohužel i napětí mezi oběma přístupy, nutnou ostražitost, nejednou i konkurenční nevraživost. Jedno z loňských čísel Protestanta úvodem konstatuje: **„Nemáme vhled do problémů, kterými lidé žijí.“** Zajisté jde především o teologický vhled, ale bez odborné psychologie (a nezapomeňme ani na sociologii) to nepůjde. V roce 1925 začalo v USA hnutí **výcviku v psychologicky fundované péči o duše** (Clinical Pastoral Training), které koncem minulého století dosáhlo i k nám. Vidím v něm šanci i pro obnovu evangelické zpovědi v duchu Martina Luthera.

Ke zpovědi

Článek Pavla Říčana Dobrodiní zpovědi v ET-KJ 35/2011 mě potěšil. Říkám si, že snad už přestaneme podceňovat onen rozměr „života víry“, který známe jako známý českobratrský deficit a který nazýváme spiritualita. Psycholog ocenil význam zpovědi.

D. Bonhoeffer v Životě v obecnství, brožurce, kterou vlastním ještě v samizdatovém vydání, v 5. kapitole Zpověď a večere Páně, píše: „Zbožná společnost nedovoluje nikomu, aby se projevoval jako hříšník.“

Českobratrský způsob víry (církev, kam náležím svým členstvím, se stále ještě jmenuje ČCE) podle mé zkušenosti záleží spíše na členství k jistému historickému církevnímu útvaru (nebo v historii později „dotvářenému“ nebo „sjednocovanému“) a spousta lidí v ČCE si vystačí s vědomím tohoto členství, než na společenství, jež povolal Vzkříšený Pán nad dějinami.

Českobratrský evangelický život víry spočívá podle mé zkušenosti více v předávání informací, než na opravdu prožité zkušenosti s milosrdným Bohem. Jako českobratrští evangelíci si vystačíme s historickou tradicí, ale nepouštíme se dále jak za morální nároky. Důsledky pak známe jak v „českobratrské“ evangelické liturgii, tak v podobě evangelického moralismu, který zúžil a dosud zužuje obecně křesťanskou víru. Ne všechno „evangelické“ je z Luthera, a ne všechno z Luthera lze dnes uvést do běžné praxe tak snadno.

Psycholog, který ocenil význam zpovědi, mě potěšil.

Otto Miklík

Z názorů čtenářů

Vážená redakce ET-KJ!

I když jsem dlouhá léta čtenářem ET-KJ, nepodařilo se mi dosud v časopise objevit upozornění na základní pravdu Ježíšova evangelia, že "není žádného jiného jména pod nebem, daného lidem, skrze které bychom mohli spasení býti" (Sk 4,12. Kral). V tom smyslu soudím, že nemůžeme mít kromě Ježíše jiného věrohodného učitele. "Váš učitel je jeden," čteme v Mt 23,10. Také je jediný "jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš" (1Tm 2,5) a "On si mne jménem zavolal" (J 10,3. Kral.) Právě od tohoto svého jediného učitele a prostředníka jsem se dověděl, že "milujete-li mě, budete zachovávat má přikázání". (J 14,15) a "kdo má přikázání zachovávat, ten mne miluje", "i já ho budu milovat" (J 14, 21.) Stejně tak platí, že "kdo mé slovo nezachovávat, ten mne nemiluje" (J 14, 24).

Co je záhadného na tom prostičkém Ježíšově evangeliu, že se musíme ptát na radu pana Martina Luthera či dokonce pana Benedikta XVI.? To je přece jen mezi mnou a Ježíšem. Co je těm pánům po tom, že se mne pokoušejí přesvědčit, že bez nějaké jimi zprostředkované zpovědi jsem ztracen? - "Qui bono?", komu takové přesvědčování prospívá? Mému spasení zcela určitě ne, spíš má jenom pohladit něčí ješitnost a pocit hierarchické nadřazenosti. Může to mít i prozaičtější důvody (J 21,17). Stále víc se přikláním k vyznání jednoho vyloučeného Svědka Jehovova: "Jsem rád, že na mém vztahu k Bohu nikdo neparazituje." Ga 5,1. "Tu svobodu nám vydobyl Kristus."

Proč by se protestanté měli ještě dnes vzhlížet v institucionalizované zpovědi, jak o tom čtu v článku "Dobrodiní zpovědi" od Pavla Říčana v ET-KJ 35/2011? Jaké dobrodiní taková zpověď

přináší, si můžeme přečíst v interview s upřímně ve zpověď věřícím katolíkem MUDr. Bartákem, dnes ve vazbě pro znásilňování žen. Institucionalizovaná zpověď je dobrodiním pro pedofilní kněží; po vyzpovídání a po pokání v podobě deseti zdrávasů a deseti otčenášů jsou opět čisti a kněžskými až do smrti. Nebyť postihu státním právem, přes "zpovědní tajemství" by se nikdo nic nedověděl. Televize informovala dokonce o případě, jak katolická církev platí alimenty na tři děti, aby jejich autor po vyzpovídání neztratil status celibátníka. Cizoložný kněz není dnes státním právem postižitelný. Nechtěl bych se dočkat dne, kdy by v ET vyšel článek "O dobrodiní uctváni soch". I to by se dalo "teologicky racionálně" zdůvodnit.

3. prosince 2011.

Miroslav Šlechta - Pardubice

ET-KJ

Ještě pár slov, která jsem si kdysi vypsal z Dietricha Bonhoeffera:

„Čím to je, že se vyznáváme raději Bohu než bratrovi? Nevedeme vlastně samomluvu, při níž si sami dáváme rozhřešení? ... V osobní zpovědi smíme být zvláštním způsobem ujištěni o osvobození z hříchu a o smíření s Bohem. Faráři, řekněte svým sborům o této namnoze už neznámé cestě a Boží nabídce, hledejte sami bratrskou zpověď a rozhřešení a dejte svým členům ve sborech příležitost přijmout milost osobní zpovědi a odpuštění hříchů!“